

ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ: СУТНІСТЬ ТА ПОЛІТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

FINANCIAL AND ECONOMIC SAFETY IN THE SYSTEM OF BUSINESS MANAGEMENT: PROVIDING NATURE AND POLICY

У статті досліджено сутність та мету забезпечення фінансової безпеки підприємств; проаналізовано процес формування фінансово-економічної безпеки в системі управління підприємством; визначено формуючі елементи фінансово-економічної безпеки; акцентовано увагу на необхідності системності реалізації фінансово-економічної безпеки; окреслено заходи з підвищення фінансово-економічної безпеки підприємства; зазначено доцільність поєднання політики забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства на зовнішньому та внутрішньому рівнях.

Ключові слова: фінансово-економічна безпека, система управління підприємством, елементи фінансово-економічної безпеки, політика забезпечення фінансово-економічної безпеки.

В статье исследованы сущность и цели обеспечения финансовой безопасности предприятия; проанализирован процесс формирования финансово-экономической безопасности в системе управления предприятием; определены формирующие элементы финансово-экономической безопасности; акцентировано внимание на необходимости системности реализации финансово-экономической безопасности;

определены меры по повышению финансово-экономической безопасности предприятия; указано на целесообразность сочетания политики обеспечения финансово-экономической безопасности предприятия на внешнем и внутреннем уровнях.

Ключевые слова: финансово-экономическая безопасность, система управления предприятием, элементы финансово-экономической безопасности, политика обеспечения финансово-экономической безопасности.

The article examines the nature and purpose of a financial business management providing; it was analysed the process of financial and economic safety formation in the system of business management; forming units of the financial and economic safety are specified; an attention is focused on the necessity of realization systematicity of the financial and economic safety; measures to increase the financial and economic security of the enterprise are determined; it is specified a reasonability of combination of providing policy of the financial and economic security of the enterprise at the external and internal levels.

Key words: financial and economic safety, business management system, elements of financial and economic safety, policy of providing financial and economic safety.

УДК 338.23

Чернецька О.В.

к.е.н., доцент кафедри обліку, аудиту та управління фінансово-економічною безпекою

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Саванчук Т.М.

старший викладач кафедри обліку, аудиту та управління фінансово-економічною безпекою

Дніпровський державний аграрно-економічний університет

Постановка проблеми. Однією з основних вимог функціонування будь-якої економічної системи є забезпечення її ефективною та стабільною діяльністю. У сучасних умовах актуальними стають проблеми стабільного розвитку й антикризового управління. Сьогодні все більше науковців наголошують на необхідності створення фінансової безпеки як окремої складової частини системи економічної безпеки, що має забезпечувати безпеку сфери фінансових відносин.

Процес формування фінансово-економічної безпеки в умовах антикризового управління підприємством підпорядковується впливу як зовнішніх, так і внутрішніх чинників діяльності господарюючих суб'єктів. Вищезазначене зумовлює необхідність розроблення комплексу заходів менеджерів та становить певну політику забезпечення фінансово-економічної безпеки в системі управління підприємством, що визначає надзвичайну актуальність дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над питанням сутності фінансово-економічної безпеки підприємства проводили дослідження багато українських і зарубіжних учених: О.О. Бондаренко, В.А. Сухецький [1], Н.В. Бондарчук, М. Гуменчук [2], Л.І. Васечко [3], Н.А. Дехтяр, О.В. Дейнека [4], О.В. Орлик [5], Н.М. Федорів, М.Г. Ващенко [6].

О.О. Бондаренко та В.А. Сухецький проаналізували погляди вчених на сутність фінансово-економічної безпеки, виділивши теоретичний та практичний аспекти [1]; Н.В. Бондарчук та М. Гуменчук наводять основні індикатори, що характеризують рівень фінансово-економічної безпеки на підприємствах України [2]; Л.І. Васечко акцентує увагу на необхідності системного підходу до вивчення поняття «фінансово-економічна безпека» [3]; Н.А. Дехтяр та О.В. Дейнека доводять визначальну роль фінансово-економічної безпеки в забезпеченні стабільного ефективного розвитку підприємства та систематизують її види за основними критеріями [4]; О.В. Орлик досліджує механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства, визначає структуру та зміст його основних складників [5]; Н.М. Федорів та М.Г. Ващенко здійснили оцінку фінансово-економічної безпеки досліджуваного підприємства за допомогою декількох підходів [6]. Отже, різноманітність досліджень у галузі фінансово-економічної безпеки підприємства доводять значущість проблемних аспектів антикризового управління.

Постановка завдання. Метою статті є дослідження сутності фінансово-економічної безпеки, аналіз процесу її формування в системі управління підприємством, визначення елементів процесу формування та окреслення заходів політики

забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Н.В. Бондарчук та М. Гуменчук вважають, що фінансово-економічна безпека – це такий фінансово-економічний стан підприємства, який сприяє забезпеченню захищеності його фінансово-економічних інтересів від негативних факторів зовнішнього та внутрішнього середовища і створенню необхідних фінансово-економічних умов для безперервної успішної діяльності та сталого розвитку підприємства [2].

Н.А. Дехтяр та О.В. Дейнека відзначають, що фінансово-економічна безпека підприємства є динамічною ознакою, що змінюється під впливом чинників і загроз внутрішнього та зовнішнього середовища, та відображає рівень ефективності та стабільності функціонування суб'єкта господарювання в поточній та довгостроковій перспективах [4].

Л.І. Васечко наголошує, що фінансово-економічна безпека являє собою специфічний стан корпоративних ресурсів (ресурсів капіталу, інформації і технології, персоналу, техніки та устаткування) і підприємницьких можливостей, який гарантує

найбільш результативне їх використання для запобігання негативним впливам, стабільного функціонування та динамічного науково-технічного і соціального розвитку [3].

Погоджуємося з О.О. Бондаренко та В.А. Сухецьким, які визначають фінансово-економічну безпеку підприємства як поняття складне і комплексне, що є результатом: сукупності робіт, які забезпечують платоспроможність підприємства та ліквідність його оборотних активів; організації контролю всіх видів діяльності підприємства для підвищення його ефективності; кваліфікації, компетентності та активності менеджерів; ефективності використання усіх видів ресурсів; процесу попередження можливих збитків через внутрішні та зовнішні загрози тощо [1].

Отже, головною метою фінансової безпеки виступає гарантування фінансової стійкості та максимально ефективного функціонування підприємства в поточному періоді та високий потенціал розвитку в майбутньому [5].

Зауважимо, що фінансово-економічна безпека підприємства є достатньо складною системою, що включає певний набір внутрішніх характеристик, спрямованих на забезпечення ефективного вико-

Рис. 1. Процес формування фінансово-економічної безпеки в системі управління підприємством

Джерело: складено авторами за [1; 4]

ристання матеріальних, трудових, інформаційних та фінансових ресурсів [4]. Необхідність побудови ефективної системи управління підприємством зумовлена наявною тенденцією до зміни зовнішнього та внутрішнього середовища, появою чинників впливу на рівень фінансово-економічної безпеки, необхідністю застосування обґрунтованих підходів до визначення та оцінки рівня фінансово-економічної безпеки в умовах невизначеності, а також необхідністю пошуку ефективних методів та алгоритмів забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства.

О.О. Бондаренко та В.А. Сухецький наголошують, що безпеку варто розглядати через призму її функціональних складників, що дає змогу: здійснювати моніторинг чинників, які впливають на стан як функціональних складників, так і фінансово-економічної безпеки загалом; досліджувати процеси, які здійснюють вплив на забезпечення фінансово-економічної безпеки; проводити аналіз розподілу і використання ресурсів підприємства; вивчати економічні індикатори, що відображають рівень забезпечення функціональних складників; розробляти заходи, які сприятимуть досягненню високого рівня складників, що призведе до посилення фінансово-економічної безпеки підприємства загалом [1].

Отже, процес управління на підприємстві має бути організований так, щоб сприяти формуванню

належного рівня фінансово-економічної безпеки підприємства (рис. 1).

Таким чином, процес формування фінансово-економічної безпеки на підприємстві має бути вмонтований у його загальну систему управління. Причому витрати на формування фінансово-економічної безпеки підприємства мають бути мінімальними. Тобто формування фінансово-економічної безпеки, на нашу думку, має здійснюватися на основі переведення управління підприємством на якісно новий рівень.

Л.І. Васечко наголошує, що проблеми управління фінансово-економічною безпекою є досить актуальними, з огляду на необхідність забезпечення стабільного розвитку підприємства та його інвестиційної привабливості, і виділяє основні формуючі елементи фінансово-економічної безпеки підприємства (рис. 2) [3].

Встановлення цілі фінансово-економічної безпеки підприємства здійснюється виходячи з особливостей його діяльності та галузі. При цьому Л.І. Васечко вважає, що до таких цілей належать досягнення мети діяльності, забезпечення ефективного використання ресурсів та їх збереження, адаптація до впливу зовнішніх чинників, фінансова стійкість та платоспроможність, захист інформації та комерційної таємниці, безпека персоналу, захист інтелектуальної власності і т. д. [3].

Рис. 2. Основні елементи формування фінансово-економічної безпеки в системі управління підприємством

Джерело: складено авторами за [3]

Суб'єктами управління фінансовою безпекою є власники, керівництво підприємства та фінансові менеджери, які шляхом проведення аналітичних досліджень як внутрішнього, так і зовнішнього середовища підприємства розробляють відповідні пропозиції щодо запобігання фінансовим проблемам у майбутньому [5].

Крім того, підприємство в процесі свого функціонування піддається впливу зовнішніх суб'єктів управління його фінансово-економічною безпекою. До таких суб'єктів можна віднести законодавчі та виконавчі органи влади, правоохоронні та судові органи, систему навчально-наукових закладів та установ, недержавні охоронні агентства,

Рис. 3. Політика забезпечення фінансово-економічної безпеки в системі управління підприємством

Джерело: побудовано авторами за [3] та доповнено

аналітичні, консалтингові та інформаційні служби, страхові компанії [3].

Н.М. Федорів та М.Г. Ващенко зазначають, що об'єктом фінансово-економічної безпеки для підприємства може бути кожен фактор діяльності, який сприяє підвищенню ефективності її функціонування та дохідності [6].

Виходячи із цього, системність реалізації фінансово-економічної безпеки передбачає вивчення взаємозв'язку між факторами діяльності, що впливають на стан фінансово-економічної безпеки підприємства та дослідження їх на основі комплексного підходу [3]. Крім того, системність реалізації фінансово-економічної безпеки, на нашу думку, повинна передбачати проведення аналітичних процедур для визначення стану безпеки підприємства на постійній основі зі спеціально визначеною періодичністю та побудову певного алгоритму дій щодо поліпшення стану підприємства.

Саме системний підхід має стати основою побудови політики забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства, яка передбачає розроблення комплексу заходів, спрямованих на досягнення та підтримку безпечного фінансово-економічного стану підприємства виходячи з його стратегічної мети на всіх етапах його розвитку [3].

Крім того, на нашу думку, політика забезпечення фінансово-економічної безпеки конкретного підприємства має також передбачати певний інструментарій реалізації наміченого комплексу заходів на підприємстві виходячи з умови його функціонування та фінансових можливостей.

Л.І. Васечко вважає, що для поліпшення фінансово-економічної безпеки підприємств необхідно активізувати управлінські функції органів влади у напрямі безпечного підприємницького середовища, та наводить низку заходів, які можуть стати основою політики забезпечення економічної безпеки підприємства [3]. Ми вважаємо, що паралельно із визначеними вченим заходами, відповідний їх комплекс необхідно сформувати й на рівні підприємства (рис. 3).

Таким чином, поєднання політики забезпечення фінансово-економічної безпеки підприємства на зовнішньому та внутрішньому рівнях дасть можливість підвищити економічну безпеку підприємства за всіма визначеними складниками. Разом із тим у сучасних умовах, на нашу думку, основою політики забезпечення економічної безпеки підприємств усе ж є внутрішній рівень, адже на цьому рівні підприємство в змозі підвищити свою фінансово-економічну безпеку шляхом пошуку внутрішніх резервів, а дії державних органів можна розглядати як зовнішні чинники внутрішньої політики забезпечення економічної безпеки підприємства.

Висновки з проведеного дослідження. Отже, визначення сутності фінансово-економічної безпеки в системі управління підприємством дає можливість зробити висновок, що процес управління на під-

приємстві має бути організований так, щоб сприяти формуванню належного рівня фінансово-економічної безпеки підприємства. При цьому процес формування фінансово-економічної безпеки на підприємстві має бути вмонтований у його загальну систему управління, а витрати на її формування мають бути мінімальними. Основні елементи формування фінансово-економічної безпеки підприємства – її цілі, суб'єкти, об'єкти, системний підхід та політика реалізації. Така політика має включати зовнішній та внутрішні рівні і вимагає в подальшому розроблення інструментарію реалізації визначених заходів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бондаренко О.О., Сухецький В.А. Фінансово-економічна безпека підприємства: теоретичний та практичний аспекти. Ефективна економіка. 2014. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3580>.
2. Бондарчук Н.В., Гуменчук М. Сутність фінансово-економічної безпеки підприємства та необхідність її забезпечення. Ефективна економіка. 2016. № 11. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5409>.
3. Васечко Л.І. Сутність фінансово-економічної безпеки підприємства. Формування ринкових відносин в Україні. 2014. № 5. С. 119–122. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2014_5_30.
4. Дехтяр Н.А., Дейнека О.В. Фінансово-економічна безпека підприємства : сутність та механізм забезпечення. Стратегії економічного розвитку: держава, регіон, підприємство: колективна монографія: у 2-х т.; за заг. ред. К.С. Шапошникова та ін. Херсон: Гельветика, 2015. Т. 2. С. 1–17.
5. Орлик О.В. Механізм управління фінансово-економічною безпекою підприємства та його основні складові. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. 2015. Вип. 2. С. 222–232. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2015_2_27.
6. Федорів Н.М., Ващенко М.Г. Управління системою фінансово-економічної безпеки підприємства у кризових умовах. Науковий вісник Херсонського державного університету. 2014. Вип. 9. Ч. 2. С. 68–71.

REFERENCES:

1. Bondarenko O., Sukhetsky V. (2014) Finansovo-ekonomichna bezpeka pidpriemstva: teoretichniy ta praktychniy aspekty [Financial and economic security of the enterprise: theoretical and practical aspects] available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3580> (Accessed 31 Aug. 2017) (in Ukrainian).
2. Bondarchuk N., Gumenchuk M. (2016) Sutnist finansovo-ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva ta neobkhidnist yii zabezpechennia [The essence of financial and economic security of the enterprise and the need for its provision] available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5409> (Accessed 31 Aug. 2017) (in Ukrainian).
3. Vasechko L. (2014) Sutnist finansovo-ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva [The essence of financial and economic security of the enterprise] available at:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2014_5_30. (Accessed 31 Aug. 2017) (in Ukrainian).

4. Dehtyar N., Deineka O. (2015), Finansovo-ekonomichna bezpeka pidpriemstva : sutnist ta mekhanizm zabezpechennia [Financial and economic security of the enterprise: the essence and mechanism of provision] Kherson, Ukraine (in Ukrainian).

5. Orlik O. (2015) Mekhanizm upravlinnia finansovo-ekonomichnoi bezpekoiu pidpriemstva ta yoho osnovni skladovi [Mechanism of management of finan-

cial and economic security of the enterprise and its main components] available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fkd_2015_2_27 (Accessed 31 Aug. 2017) (in Ukrainian).

6. Fedorov N., Vashchenko M. (2014) Upravlinnia systemoiu finansovo-ekonomichnoi bezpeky pidpriemstva u kryzovykh umovakh [Management of the system of financial and economic security of the enterprise in crisis conditions] Scientific Herald of Kherson State University vol. 9, pp. 68-71 (in Ukrainian).

Chernetska O.V.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Senior Lecturer at Department of Accounting, Audit,
Financial and Economic Security Management
of Dnipro State Agrarian and Economic University

Savanchuk T.N.

Senior Instructor at Department of Accounting, Audit,
Financial and Economic Security Management
of Dnipro State Agrarian and Economic University

FINANCIAL AND ECONOMIC SAFETY IN THE SYSTEM OF BUSINESS MANAGEMENT: PROVIDING NATURE AND POLICY

The article examines the nature and purpose of financial business management provision. It is specified that the financial and economic security of the enterprise is quite a difficult system, which includes a defined set of internal characteristics, oriented to provide an effective use of material, labour, information, and financial resources. The main purpose of financial safety is a guaranteeing of financial stability and maximally effective operation of the business in the current period and a high development potential in future.

It was analysed the process of financial and economic safety formation in the system of business management. It is emphasized that the control process at the enterprise has to be organized in such a way as to promote an adequate level of financial and economic security of the enterprise. An attention is focused on the necessity to minimize costs for the formation of financial and economic security of the enterprise on the basis of the enterprise management system transmission to a new level.

Forming units of the financial and economic safety are specified, particularly, a purpose, subjects and objects, their functions, realization systematicity and providing policy. The management entities of financial safety are defined as owners, business administration and financial managers (inner level), as legislative and executive authorities, law enforcement and judicial authorities, a system of scientific training organizations and institutions, non-government security agencies, analytic, consulting and information services, insurance companies (external level).

An attention is focused on the necessity of realization systematicity of the financial and economic safety. It is emphasized that it is a systematic approach that has to become a basis for the composition of providing policy of the financial and economic factory safety, which foresees a plan package development, directed to the achievement and support for the safe financial and economic business performance, based upon its strategic target at all stages of its development. It is noted that realization systematicity of the financial and economic safety has to foresee the conduction of analytical procedures for the determination of the enterprise security status on a permanent basis with specially designated frequency and composition of the specific algorithm of actions regarding an enterprise state improvement.

Measures to increase the financial and economic security of the enterprise are specified. It was determined that the providing policy of the financial and economic safety of certain enterprise has to foresee the certain realization tools of the targeted plan package at the enterprise, according to the conditions of its functioning and financial possibilities.

It is specified a reasonability of combination of providing a policy of the financial and economic security of the enterprise at the external and internal levels. It is emphasized that under current conditions, the basis for enterprises economic safety providing is the inner level, as at this level an enterprise can increase its financial and economic safety by searching for internal reserves, and the acts of the state bodies can be considered as external factors of the internal policy of an enterprise economic security providing.